

สรุปผลการวิจัย และขอเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษากับผลสำเร็จในการเรียนวิชาของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูที่สอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนในโรงเรียนสุ่มตัวอย่างไว้ 8 โรงเรียน จำนวนครู 30 คน และสุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และที่ 3 โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย(Simple Random Sampling) มาร้อยละ 10 ของทุกห้องเรียน จำนวนนักเรียน 350 คน แบบสอบถามที่ส่งไปถามครูได้รับคืนมา 27 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.00 แบบสอบถามนักเรียนได้รับคืนมาครบ 350 ชุด แต่ใช้ได้เพียง 337 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.94

สรุปผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปราบกฎผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา
2. ข้อมูลจากนักเรียนเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชา

สังคมศึกษา กับผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนมัธยม

สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามครูนั้น อาจแบ่งแยกกล่าวตามหัวข้อดังนี้

ก. ลักษณะทั่วไปของครู

ครูที่ตอบแบบสอบถาม 27 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 19 คน ครูโสด 15 คน สมรสแล้ว 12 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 15 คน โรงเรียนราษฎร์ 12 คน อายุเฉลี่ยระหว่าง 20 - 25 ปี และ 30 - 35 ปีเท่ากัน วุฒิส่วนใหญ่คือ พ.ม. รองลงมาคือ กศ.บ. มีประสบการณ์ในการสอนคิดเป็นจำนวนปีเฉลี่ยแล้วคนละ 1 - 5 ปี

เป็นส่วนใหญ่ และต่างก็สอนนักเรียนจำนวนตั้งแต่ 100 - 200 คนขึ้นไป เป็นครูสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 จำนวนเท่ากัน ครูส่วนใหญ่ชอบสอนวิชาประวัติศาสตร์สากล รองลงมาคือภูมิศาสตร์ สำหรับวิชาอื่นที่ครูต้องสอนนอกเหนือจากสังคมศึกษาแล้ว ส่วนใหญ่คือภาษาไทย รองลงมาคือภาษาอังกฤษ โดยเฉลี่ยแล้วครูสอนสัปดาห์ละ 16 - 20 ชั่วโมง และ 21 - 25 ชั่วโมงเท่ากัน ครูส่วนใหญ่ยังต้องช่วยควบคุมมารยาทของนักเรียน และช่วยงานต่าง ๆ ทุกด้านรวมทั้งเป็นหัวหน้าทางวิชาการ นอกเหนือไปจากการสอนด้วย

ข. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา

จากการสำรวจการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ ปรากฏว่าทางโรงเรียนต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมทางด้านนี้บ้าง คือ กิจกรรมที่ปฏิบัติกันมากเกินร้อยละ 50 ได้แก่ การให้นักเรียนติดตามเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวประจำวันจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ จัดทำป้ายประกาศ ป้ายนิเทศ เกี่ยวกับสังคมศึกษา และข่าวสำคัญ รวมทั้งการเชิญวิทยากรมาบรรยายแนะนำให้นักเรียนอ่านนิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือชีวประวัติบุคคลสำคัญ เพื่อนำมาประกอบบทเรียน มีการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ และเมื่อจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นนั้น ครูส่วนมากเกินร้อยละ 50 ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยทุกครั้ง โดยมีความเห็นว่าจะเป็นการช่วยให้นักเรียนเข้าใจและจดจำสิ่งที่ได้รับมามากขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและตั้งใจเรียน ครูทุกคนมีความเห็นตรงกันว่าในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นควรให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ และความมุ่งหมายด้วยทุกครั้ง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ก็ไม่ควรแยกเป็นวิชา ๆ ไป แต่ควรจัดรวมให้ทุกวิชาสัมพันธ์กัน

ค. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ครูส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50 ไม่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมเลย แต่เมื่ออุปสรรคบ้างคือ การขาดอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดทำกิจกรรม และในกรณีที่ครูมีปัญหาก็ต้องการขอความช่วยเหลือ ครูส่วนมากขอความช่วยเหลือจากเพื่อนครูด้วยกันเอง

ง. ขอเสนอแนะของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 ครูส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50 มีข้อเสนอแนะว่าต้องการให้ลดชั่วโมงสอน
 ของครูลง และสอนวิชาสังคมศึกษาเพียงหมวดเดียว เพราะปรากฏว่าครูส่วนใหญ่
 ต้องสอนสัปดาห์ละหลายชั่วโมงและหลายวิชา อันเป็นเหตุให้ไม่มีเวลาว่างพอจะจัด
 กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่น่าสนใจให้แก่เด็กได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ครูยังขาดงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือในการจัดทำ จึงต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียน
 ปรับปรุงค่านอุปกรณ์การสอน ห้องสมุด หนังสืออ่านประกอบ ห้องโสตทัศนศึกษา ให้ความ
 ร่วมมือและสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยจัดให้มีชั่วโมงกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 ลงในตารางสอนของโรงเรียน ช่วยอำนวยความสะดวกในการเชิญวิทยากร และการ
 พานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่

เกี่ยวกับการหาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา
 กับผลสำเร็จในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนมัธยม นักเรียนที่เป็นตัวอย่างของการ
 วิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนจากโรงเรียนรัฐบาล 167 คน โรงเรียนราษฎร์ 170 คน
 รวม 337 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นนักเรียนชาย 161 คน นักเรียนหญิง 176 คน ผล
 การวิจัยโดยการคิดคะแนนจากแบบสอบถามของนักเรียนเพื่อหาความสัมพันธ์กับผลการสอบ
 ไล่วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งสหสัมพันธ์
 ควบคู่กัน

$$r_{XY} = \frac{N \sum X'Y' f(X,Y) - \sum X'f(X) \sum Y'f(Y)}{\sqrt{[N \sum X'^2 f(X) - (\sum X'f(X))^2][N \sum Y'^2 f(Y) - (\sum Y'f(Y))^2]}}$$

และทดสอบความมีนัยสำคัญของค่า r โดยใช้ตารางที่ 25 หน้า 201 หนังสือ

Statistics in Psychology and Education ของ Henry E. Garrett¹
 ปรากฏว่า ค่า r ทุกค่าค่อนข้างสูงและมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือค่า r ของ

¹
 Garrett, and woodworth, Loc. cit.

นักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลเท่ากับ 0.680 โรงเรียนราษฎร์เท่ากับ 0.755 เมื่อรวมหมดทุกโรงเรียนแล้วเท่ากับ 0.728 นักเรียนชายเท่ากับ 0.797 และนักเรียนหญิงเท่ากับ 0.644

ผลแสดงว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูจัดขึ้น และที่นักเรียนสนใจปฏิบัติเพื่อหาความรู้ทางด้านสังคมศึกษานั้น มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับผลการเรียนวิชานี้ กล่าวคือ ถ้านักเรียนผู้ใดสนใจรวมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยแล้ว ผลการเรียนวิชานี้ก็จะสูงกว่าค่าเฉลี่ยขึ้นไปด้วย

ขอเสนอแนะ

จากผลการวิจัยปรากฏว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษามีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูงกับผลสำเร็จในการเรียนวิชานี้ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนการสอน เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งทางตา หู จมูก ปาก และการสัมผัสจับต้อง นับเป็นการเรียนรู้ที่ประสบการณ์จริง ๆ จึงสมควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นในโรงเรียน หากครูได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดรายการกิจกรรมนั้นด้วย จะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมเสนอแนะนั้น ๆ เช่น รายงาน อภิปราย โต้ว่าที่เพื่อนนักเรียนจะได้รู้จักค้นหาความรู้มาถกเถียงปัญหา และส่งเสริมความมั่นใจในการแสดงออก พร้อมทั้งส่งเสริมบุคคลิกภาพในตัวเองด้วย นอกจากนี้ครูยังมีโอกาสทดสอบได้ควยว่านักเรียนได้สามารถแสดงความรู้ ความเข้าใจ และรู้จักจัดทำเครื่องประกอบการเรียน เช่น ทำป้ายนิเทศ ฉายภาพนิ่ง ฉายภาพยนตร์ ในโอกาสที่มีการจัดนิทรรศการนักเรียนจะมีส่วนร่วมช่วยกันและกันอย่างมาก กล่าวคือ นักเรียนเกือบทุกคนได้มีการแสดงออกความถนัดของตน ได้ทำงานร่วมกัน แสดงทักษะตามความถนัดของตน การได้ศึกษานอกสถานที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักการรับผิดชอบในการเดินทาง ได้ศึกษานิติศาสตร์ ได้รู้จักหลักฐานอันแท้จริงของประวัติศาสตร์ ฉะนั้นกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จะนำประโยชน์มาให้อย่างมากต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา ในการนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะคือ

1. ข้อเสนอแนะแก่ครู

ก. เมื่อมีปัญหาไม่อาจจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ เนื่องจากขาดงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมืออื่น ครูอาจแก้ไขได้คือ

1. ให้นักเรียนทำหนังสือพิมพ์เครื่องโสตทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ จากศูนย์วัสดุการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ หรือจากสำนักงานแถลงข่าว สถานทูต องค์การ สถาบันต่าง ๆ

2. ให้มีการแลกเปลี่ยนอุปกรณ์ต่าง ๆ กับโรงเรียนมัธยมใกล้เคียง

3. ปรับปรุงอุปกรณ์การสอน ห้องสมุด และหนังสืออ่านประกอบให้มากขึ้น โดยขอความร่วมมือจากบรรณารักษ์

4. ขอความร่วมมือจากเพื่อนครูด้วยกันให้ร่วมมือในการจัดทำ

5. สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดและค้นคว้าด้วยตนเอง

6. ให้นักเรียนช่วยจัดทำเครื่องประกอบการเรียน เช่นทำป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ ทำอุปกรณ์การสอน เช่นแผนที่ แผนภูมิ

ข. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่อาจจัดขึ้นในโรงเรียนได้คือ

1. ครูสังคมศึกษาทุกคนควรร่วมกันจัดชุมนุมสังคมศึกษาขึ้น ชี้แจงให้นักเรียนเห็นความสำคัญของชุมนุม เพื่อให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมนุม และนอกจากแนะนำให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมนุมทางวิชาการอื่น ๆ ที่จัดขึ้นแล้ว ครูควรแนะนำให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมนุมสันชนาการต่าง ๆ เช่นชุมนุมกีฬา คนตรี หรือนาฏศิลป์ด้วย เพื่อเป็นการพักผ่อนและให้ความเพลิดเพลิน แต่ทั้งนี้ควรมีการควบคุมไม่ให้นักเรียนสมัครเป็นสมาชิกของชุมนุมต่าง ๆ เกินกว่า 2 ชุมนุม เพราะอาจจะทำให้เป็นผลเสียต่อการเรียนในชั้นได้

2. ควรจัดให้มีการฉายภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับสังคมศึกษา โดยติดต่อขอยืมจากกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาลัย สถาบัน และองค์การต่าง ๆ

3. ควรจัดหา slide และ flimstrip ไว้ใช้ประจำในโรงเรียนซึ่งใช้ประโยชน์ได้หลายทาง เช่นใช้ประกอบการสอนวิชาตามหลักสูตร ประกอบกิจกรรมเสริมหลักสูตร และอาจใช้ในการวัดผลการเรียนโดยการตั้งคำถามให้ตอบในขณะที่ฉายฟิล์มสตริป

4. ควรจัดนิทรรศการทางสังคมศึกษาตามวันสำคัญของชาติ
5. จัดป้ายนิเทศ กระดานข่าว สำหรับติดข่าวเหตุการณ์และภาพที่สำคัญ
6. ควรเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นครั้งคราว
7. ควรสนับสนุนให้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์สังคมศึกษาขึ้นในโรงเรียน
8. พา หรือแนะนำนักเรียนไปรวมกิจกรรมทางศาสนา เช่น การบวชนาค
ทอดกฐิน เวียนเทียน ทอดผ้าป่า เป็นต้น
9. ควรให้มีรายงานข่าวที่สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา โดยการนำข่าวมาติดในห้องเรียน หรือนำเหตุการณ์ประจำวันมารายงานทุกวัน เพื่อจะได้
รู้จักติดตามข่าวในชีวิตประจำวัน
10. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีการอภิปราย เรื่องราวเกี่ยวกับบทเรียน
บ้าง เพื่อให้นักเรียนที่สนใจในการค้นคว้าได้แสดงออก
11. แนะนำให้นักเรียนไปฟังการอภิปราย ปาฐกถา โต้วาที ตามสถาบัน
ต่าง ๆ จัดขึ้น เพื่อสอนให้มีมารยาทในการฟังความคิดเห็นของผู้อื่นบ้าง
12. สนับสนุนและพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่อย่างน้อยปีละครั้ง
13. แนะนำให้นักเรียนไปคนควาจากหอสมุดแห่งชาติ สถานทูต สำนัก-
แถลงข่าวต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบบทเรียนทางสังคมศึกษา ทั้งนี้ เป็นการส่งเสริม
การเรียนอย่างเสรี
14. ควรสนับสนุนให้นักเรียนนำความรู้รอบตัวมาถามตอบกันในห้องเรียน
15. จัดให้มีการแข่งขันตอบปัญหาความรู้รอบตัวกันภายในโรงเรียน และ
ระหว่างโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และเป็น
การฝึกให้รู้จักคิดได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง
16. พยายามให้นักเรียนทำงานเป็นหมู่ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและ
ป้องกันการแบ่งแยก ทั้งยังจะได้รู้จักรับผิดชอบร่วมกันด้วย
17. จัดให้มีการแสดงละครประกอบบทเรียนทางสังคมศึกษาตามโอกาสอันควร

18. พยายามใช้แหล่งวิทยากรในชุมชนใกล้โรงเรียนให้เป็นประโยชน์
แก่การสอนให้มาก

19. จัดให้มีการสาธิต เช่น สาธิตการแต่งกายตามโอกาสต่าง ๆ มารายทาง
ที่ถูกต้อง โดยอาจเชิญวิทยากร หรือให้นักเรียนแสดงให้ดู

ก. ครูผู้สอน ควรทำบันทึกรายงานผลงานของนักเรียนไว้เปรียบเทียบแสดง
ประโยชน์ของการมีกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือสิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุงเสริมสร้างต่อไป
ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักฐานให้ผู้บริหารได้สนับสนุนกิจกรรมและประสบการณ์ที่ได้ทำมานั้น นำ
ประโยชน์ให้แก่การเรียนอย่างไร

ง. ควรมีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
ระหว่างบรรดาครูสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ ในระดับเดียวกัน และถือ
โอกาสสังเกตการจัดกิจกรรมกับของโรงเรียนอื่น ๆ บ้าง

จ. พยายามให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร
สังคมศึกษา โดยชี้แจงให้เห็นว่าผลที่ได้ นอกจากเป็นประโยชน์แก่การเรียนแล้ว ยังมี
ประโยชน์และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

2. ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหาร

ก. ควรจัดให้มีห้องโสตทัศนศึกษาที่มี เครื่องอุปกรณต่าง ๆ เช่น เครื่องฉาย-
ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง เพื่อครูจะได้จัดหาภาพยนตร์ที่มีคุณค่ามาฉายให้นักเรียนชม

ข. สนับสนุนให้จัดตั้งชุมนุมสังคมศึกษา และชุมนุมที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน เช่น
ชุมนุมยุวพุทธ ชุมนุมวัฒนธรรมไทย

ค. จัดให้มีชั่วโมงกิจกรรมลงในตารางสอนของโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นชั่วโมง
สุดท้ายของสัปดาห์ เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาในทำกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ได้โดยไม่
เสียเวลาเรียน เช่น ชมภาพยนตร์ ฟังวิทยากรที่ทางโรงเรียนเชิญมา

ง. ให้ความสะดวกแก่ครูในการติดต่อเชิญวิทยากร การพานักเรียนไปศึกษา
นอกสถานที่ สนับสนุนให้กำลังใจ ให้คำแนะนำแก่ครูที่ทำงาน เพื่อให้ครูภูมิใจ และสนใจ
ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนด้วยดี

จ. ควรให้โรงเรียนสมัครเป็นสมาชิก A.S.P. (Associated School Project) คือโครงการโรงเรียนสมทบเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ โดยมอบให้ชุมนุมสังคมศึกษาเป็นผู้จัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียนมีความเข้าใจอันดีระหว่างกันกับบรรดาประเทศต่าง ๆ ในโลก และนำผลงานมาจัดนิทรรศการร่วมกับโรงเรียนอื่น ๆ ที่ศูนย์ A.S.P. ณ บริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ในวันงานนิทรรศการ ซึ่งจัดตรงกับวันสหประชาชาติทุกปี (ตัวอย่างการจัด A.S.P. ดูจากภาคผนวก)

3. ขอเสนอแนะแก่นักเรียน

ก. นักเรียนควรให้ความร่วมมือกับครูในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ร่วมไปศึกษานอกสถานที่กับทางโรงเรียนทุกครั้ง สนใจศึกษาอ่านคนควาหนังสือที่ครูแนะนำช่วยจัดนิทรรศการ ป้ายนิเทศ จัดหาอุปกรณ์เท่าที่ทำได้ หรือที่มีอยู่มอบให้แก่โรงเรียน

ข. ควรสนใจติดตามข่าวเหตุการณ์ประจำวันจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ เข้าฟังวิทยากรที่ครูเชิญมาด้วยความสนใจ เข้าฟังปาฐกถา ใ้ว่าที่ การอภิปรายที่สมาคมหรือสถาบันต่าง ๆ จัดให้มีขึ้น รวมทั้งร่วมในกิจกรรมทางศาสนาในวัดใกล้บ้าน ใกล้โรงเรียน เพื่อให้เข้าใจในศาสนาที่ตนนับถือ ด้วยความเต็มใจมิให้ครูต้องบังคับ

ค. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการทำกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น

1. การสะสม เช่นสะสมแสตมป์ รูปภาพ หนังสือที่ตนชอบ ทำสมุดรวบรวม
ชื่อนานู

2. ติดต่อกับเพื่อนชาวต่างประเทศ โดยมีการเขียนจดหมายแลกเปลี่ยนความคิดและสิ่งของ เพื่อให้ได้ความรู้ทางวัฒนธรรมและประเพณีของชาติอื่น ๆ นำชาวต่างประเทศที่เข้าชมสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งนอกจากได้รับความเพลิดเพลินแล้ว ยังเป็นการฝึกภาษาอังกฤษด้วย

3. ร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมต่าง ๆ เพื่อบริการสังคม เช่นเป็นสมาชิกผู้บำเพ็ญประโยชน์ สมาชิกยุวพุทธ สมาชิกอาสาสมัคร สมาชิกของสมาคม Y.M.C.A. หรือ Y.W.C.A. เป็นต้น การเข้าร่วมปฏิบัติงานกับสมาคมเหล่านี้ นอกจากเกิด

ประโยชน์แกสังคมแล้วยังช่วยให้มีความรู้รอบตัวกันต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกมาก และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในอนาคตด้วย

4. ขอเสนอแนะแก่ผู้ปกครอง

ก. ควรให้ความร่วมมือกับโรงเรียน โดยส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับทางโรงเรียนด้วยความเต็มใจ

ข. ผู้ปกครองที่มีความชำนาญ หรือเชี่ยวชาญในสาขาวิชาใด ก็ควรสมัครเป็นวิทยากร หรือเป็นมัคคุเทศก์นำนักเรียนไปชมสถานที่ ๆ ตนมีความรู้

ค. ให้ความช่วยเหลือแก่ทางโรงเรียนเท่าที่จะทำได้ เช่น อำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียนเมื่อพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ โดยช่วยจัดหาหนะ หรือติดต่อบริษัท สถานที่ที่นักเรียนจะไป ศึกษาให้อำนวยความสะดวกให้ ให้ยืมอุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่ เช่น อุปกรณ์ทางโสตทัศนศึกษา และอื่น ๆ ถ้ามี

5. ขอเสนอแนะแก่สถาบันฝึกหัดครู

ก. ในฐานะที่สถาบันฝึกหัดครูเป็นผู้ผลิตครูในสาขาวิชาต่าง ๆ ออกมารับใช้ชุมชน ก็ควรจัดให้มีกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ให้นักศึกษาได้เห็น ได้ทดลองปฏิบัติ เพื่อจะได้นำมา เป็นตัวอย่างไปปฏิบัติเมื่อจบการศึกษาแล้วบ้าง

ข. ควรแทรกวิธีจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาต่าง ๆ ลงในวิชาวิธีสอนวิชาเฉพาะ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เกิดความรู้ ความคิด และเป็นแนวทางค้นคว้านำมาปฏิบัติต่อไป

6. ขอเสนอแนะแก่กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสนับสนุนแก่โรงเรียนต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้น โดยจัดสรรเงินงบประมาณสำหรับโรงเรียนให้สร้างห้องสมุด ห้องเฉพาะวิชา และห้องโสตทัศนศึกษา

7. ข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่จะทำการวิจัยต่อไป

ผู้ที่สนใจในเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรอาจจะทำวิจัยเรื่องต่าง ๆ
ต่อไปนี้ได้คือ

1. หากความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตร กับผลการเรียนวิชาเฉพาะ
อย่างอื่น
2. หากความสัมพันธ์ระหว่างการรวมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา กับ
ความรู้รอบตัวด้านต่าง ๆ ของนักเรียน
3. ศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาเฉพาะอื่น ๆ ในโรงเรียนมัธยม
4. เปรียบเทียบผลการเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร
ชนิดต่าง ๆ กับการไม่เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ เลย